

Handläggare: Johanna Lundström
Telefon: 08-508 20 117

ÅTGÄRDER FÖR UNGDOMSINFLYTANDE

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Vantörs stadsdelsnämnd ger förvaltningen i uppdrag att genomföra åtgärder för ungdomsinflytande i Vantör enligt förvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2005.
2. Åtgärder för ungdomsinflytande skall omprövas och eventuellt inarbetas i verksamhetsplan för Vantör år 2006.

Anders Lindström
vik Stadsdelsdirektör

Åsa Berntsson
chef för Individ- och familjeomsorg

SAMMANFATTNING

Vantörs stadsdelsförvaltning har under 2004 deltagit i Ungdomsstyrelsens projekt LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitiken). I LUPP samlar kommuner kunskap om ungas villkor genom enkätundersökningar i syfte att utveckla den lokala ungdomspolitiken. Utöver enkätundersökningen har förvaltningen också låtit genomföra en intervjustudie med unga arbetslösa i Vantör, tagit fram en ungdomstidning samt inhämtat synpunkter angående arbetet med ungdomsinflytande. Detta arbete har resulterat i tre åtgärder: demokratikonvent, kanal för synpunkter mellan unga och politiker samt att undersöka förutsättningarna för utvecklande av chatt för politisk debatt och organisering. Åtgärder för ungdomsinflytande ska gälla från och med beslutsdag i nämnd och eventuellt inarbetas i verksamhetsplan för år 2006. Målet med åtgärderna är att öka förutsättningarna för dialog mellan unga, stadsdelsnämnd och förvaltning.

ÄRENDETS BEREDNING

Ärendet har beretts inom individ- och familjeomsorgen i samarbete med strategi- och planeringsavdelningen.

Underlaget för ärendet har tagits fram i en arbetsgrupp bestående av representanter för fritiden, skolan, strategi- och planeringsavdelningen och från ungdomssektionen. Förvaltningsledningen har varit styrgrupp för projektet.

Synpunkter angående åtgärder för ungdomsinflytande har inhämtats från SO-lärare och elevrådsansvariga från Vantörs tre högstadieskolor samt från två av tre elevråd i stadsdelsområdet. Samtliga har uttryckt sig positivt till åtgärderna som har reviderats i dialog med ovanstående. Synpunkter som framkommit är bland annat vikten av att elevrådets ställning stärks och att eleverna får kunskap om vilka områden de kan påverka samt metoder för detta. Elevråden har ställt sig positiva till att olika former för påverkan provas, framförallt sådana som innebär direkt dialog med beslutsfattare.

Projektet LUPP har tidigare förankrats hos elevråden och rektorerna i Vantörs högstadieskolor, kill- och tjejgrupperna på Rågsveds fritidsgård, BRÅ-ungdom i Vantör samt hos arbetsförmedlingen i Rågsved.

BAKGRUND

Insatser för ett ökat ungdomsinflytande anknyter såväl till Stockholms Stads mål om att fördjupa demokratin som inriktningen att prioritera barn och unga. Kommunfullmäktige i Stockholms Stad har fattat beslut om ett handlingsprogram utifrån Barnkonventionen vilket ska påverka styrdokument, föreskrifter och riktlinjer för stadens arbete. I handlingsprogrammet framhålls bland annat att barnen har rätt att komma till tals och att varje barn har samma rättigheter och lika värde, ingen ska diskrimineras.

Ökat ungdomsinflytande återkommer i flera av de styrdokument som Vantörs stadsdelsnämnd har fattat beslut om. I Vantörs stadsdelsnämnds verksamhetsplan för år 2005 är ungdomsinflytande en av punkterna som prioriteras under rubriken *Medborgarnas delaktighet*. I Vantörs stadsdelsnämnds demokratiplan framhålls den för demokratin viktiga utmaningen ”att tillvara ungas speciella kunskap, erfarenheter och åsikter särskilt som ungdomarnas engagemang ibland tar sig uttryck i andra former än de traditionella”. I Vantörs stadsdelsnämnds ”20-punkts program”, ett program som efter tillägg omfattar 24 prioriterade områden som nämnden fattat beslut om, fokuseras förebyggande arbete bland barn och unga. Ett annat prioriterat område är att stärka den lokala demokratin genom att utveckla medborgarinflytandet och genom att bättre ta tillvara föreningslivets resurser.

Som ett led i arbetet för ökat ungdomsinflytande har Vantörs stadsdelsförvaltning under 2004 deltagit i Ungdomsstyrelsens projekt LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitik). Medel till detta har avsatts inom ramen för Stadsdelsförnyelsen. I

projektet LUPP samlar kommuner och stadsdelsförvaltningar kunskap om ungas villkor genom enkätundersökningar i syfte att utveckla den lokala ungdomspolitik. Ett av målen med projektet LUPP i Vantör är att ett handlingsplan för ungdomsinflytande skrivs och verkställs baserat på en analys av enkätresultatet. Åtgärder för ungdomsinflytande ersätter handlingsplanen och åtgärderna är ett komplement till demokratiplanen som nämnden beslutade år 2003. Åtgärderna ska omprövas och eventuellt inarbetas i verksamhetsplan för år 2006.

UNGDOMSINFLYTANDE I VANTÖR IDAG

Idag finns ett antal olika sätt för Vantörs ungdomar att utöva inflytande främst i rollen som elev eller som besökare på fritidsgården dvs brukarinflytande, men också i rollen som invånare dvs inflytande genom påverkan.

Brukarinflytande

Inom *skolan* regleras elevers ansvar och inflytande i styrdokument på olika nivåer. I skollagen slås fast att skolan vilar på demokratins grund och att undervisningen, utöver att förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar, ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och ska förbereda eleverna för att delta i samhällslivet (1 kap. 2§). Lagen säger också att eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas (4 kap. 2§).

I läroplanerna konkretiseras innehållet i Skollagen. I Läroplanen 94 står skrivet att skolan, genom att låta eleverna delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, ska utveckla elevernas förmåga till inflytande och ansvar. Det framhålls att elevernas ansvar ska öka med ålder och mognad: ”Skolan ska sträva mot att varje elev successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan” (Läroplanen 1994:2).

Även i arbetsmiljölagen regleras elevernas rätt till inflytande. Bland annat ger lagen eleverna rätt att medverka i utformningen av den egna arbetssituationen. Arbetsmiljölagen ställer krav på skolans arbetsmiljö och fastställer att det ska finnas elevskyddsombud som väljs av eleverna. Det är skolans rektor som ansvarar för att skolan har en god arbetsmiljö och lever upp till de krav arbetsmiljölagen ställer.

Vantörs stadsdelsnämnd har i verksamhetsplanerna för åren 2004 och 2005 som inriktningsmål att skolan ska arbeta för att ge eleverna inflytande i, och ansvar för, såväl det egna lärandet som skolan som helhet. Grundskolorna i Vantör har åtagit sig att ge alla elever möjlighet att delta i planering och utvärdering av sitt lärande och övriga aktiviteter. Ett utvecklingsområde är gemensamma strategier i skolorna för att öka insikten hos eleverna om deras eget sätt att lära och utvärdera det egna lärandet.

Det finns forum för elevernas inflytande i samtliga Vantörs grundskolor i form av klassråd, elevråd och matråd. Eleverna har också möjlighet till utvecklingssamtal tillsammans med sin lärare minst en gång per termin. Arbetsmiljön kan eleverna

påverka genom att det ska finnas elevskyddsombud i alla skolor från och med årskurs 7. Andra forum för inflytande som finns på skolor i Vantör är exempelvis förvaltningsråd i vilka elevernas föräldrar kan utöva inflytande, trivselgrupper där eleverna organiserar aktiviteter på raster och skoltid samt temagrupper där eleverna utifrån kursplaner har inflytande över teman som undervisningen ska behandla.

Inom *fritiden* finns ett antal övergripande åtaganden som pekar på ungas rätt till inflytande och delaktighet. Fritiden har bland annat åtagit sig att verka för att alla barn som besöker verksamheterna ska få möjlighet till inflytande och utveckling i en trygg och drogfri miljö. Andra åtaganden är att motverka mobbning, våld, droger och främlingsfientlighet samt att verka för att barnen ska bli sedda och respekterade.

Inom fritiden sker planering av verksamheten i samråd med barn och ungdomar genom regelbundna möten, spontana stormöten och enskilda samtal. Det finns organiserade grupper för att kunna tillgodose särskilda behov. I kulturgruppen och sportgruppen träffas ungdomar och personal en gång i månaden för att diskutera och besluta om innehåll och framtidsvisioner. Det finns också en Demokratigrupp – en grupp unga som arbetar för ungas inflytande på fritiden. Denna har funnits på Rågsveds fritidsgård sedan år 2003. På träffarna en gång i månaden diskuteras verksamhetsutveckling, programinnehåll, öppettider, politik, moral, etik, etc. För att inhämta nya idéer har gruppen gjort studiebesök på fritidsgårdar utanför Vantör, som har ett välutvecklat ungdomsinflytande. Ungdomarna har även deltagit och ansvarat för olika arrangemangskvällar, haft besök av ordföranden i Vantörs stadsdelsnämnd och diskuterat framtida önskemål om innehållet i verksamheterna.

Inflytande genom påverkan

I Stockholms Stad och i Vantör finns det inga formella kanaler för inflytande genom påverkan särskilt för ungdomar. Enligt budgeten för år 2005 ska dock kommunfullmäktiges presidium utreda förutsättningarna för att inrätta ett ungdomsråd.

Det finns ett antal kanaler för inflytande som är öppna för alla invånare i Vantör. Information om dessa påverkansmöjligheter lämnas på medborgarkontoret, på webben och i månadsannonser i lokaltidningen Mitt i söderort. Under våren 2005 har förvaltningen delat ut en informationsfolder till samtliga hushåll i området. Foldern beskriver vad nämnd och förvaltning gör samt vilka möjligheter som finns för att påverka beslutsfattandet och lämna synpunkter på verksamheten.

En av kanaler för inflytande är nämndens öppna sammanträden. På nämndens sammanträden kan invånarna komma och lyssna på debatten som föregår besluten. Innan nämndsammanträdena är det en öppen frågestund då besökarna kan ställa frågor till ledamöterna. Ibland hålls också olika temamöten, t ex om nämndens verksamhetsplan, då invånarna tillsammans med nämndledamöterna kan diskutera de verksamheter som nämnden ansvarar för.

Ett annat sätt som invånare kan framföra sina synpunkter på är att skriva eller ringa till nämndens politiker. Sedan den 1 december år 2004 har personer som är folkbokförda i Vantör även möjlighet att lämna medborgarförslag till nämnden. Det innebär att de kan lämna ett skriftligt förslag som de vill att nämnden ska ta ställning till.

UNDERLAG FÖR ÅTGÄRDER FÖR UNGDOMSINFLYTANDE

Underlaget för åtgärder för ungdomsinflytande utgörs främst av:

? Enkätundersökning.

Men också av:

? Intervjustudie med unga arbetslösa i Vantör.

? Ungdomstidning utarbetad av elever från Vantör och från Kärrtorps mediaprogram.

? Inhämtade synpunkter angående arbetet med ungdomsinflytande.

Del 1-3 sammanfattas nedan och redovisas i sin helhet i bilagorna 1-3.

Ungdomsenkät

Ungdomsenkäten har omfattat drygt 80 frågor om ungas inflytande och välbefinnande. Undersökningen har genomförts i följande tre grupper bland ungdomar som är skrivna i Vantör.

1. Elever i årskurs 8.
2. Elever i gymnasiets årskurs 2 och ungdomar som inte går i skolan och är födda år 1987.
3. Ett urval av ungdomarna i åldern 19 till 24 år.

Sammanlagt har 582 unga svarat på enkäten. Svarsfrekvensen i årskurs 8 är 80%, medan den i gymnasiet och i den äldre undersökningsgruppen är 36% respektive 46%.

Enligt enkätresultatet, som redovisas i rapporten *Ung Vantör 2004*, finns det både tecken på att de unga vill ha inflytande och att de inte vill det. Det finns ett intresse för samhällsfrågor bland de unga och över hälften av de svarande anser att det är viktigt att unga och beslutsfattare träffas regelbundet. Samtidigt uppger majoriteten att de inte är intresserade av politik och att de inte vill påverka i frågor som rör deras kommun.

Svaren signalerar också att de unga har begränsade kunskaper om hur de ska gå tillväga för att påverka och att de är missnöjda med sina möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer eftersom de bedömer dessa möjligheter som små. Det verkar även finnas ett missnöje kring inflytandet i skolan. Eleverna uppger att de vill vara med och bestämma i högre grad än de anser att de får.

Resultatet pekar på att ungdomarna är drivna av enskilda sakfrågor och att de kan tänka sig att agera politiskt i olika former. En regelbunden och tidskrävande form för inflytande verkar dock inte vara det primära för ungdomarna.

Enligt enkäten har ursprung och socioekonomi betydelse för ungas intresse, kunskaper och upplevelse av inflytande. Personer med utländsk bakgrund, och personer som har minst en förälder som är arbetslös, sjukskriven eller pensionerad, är enligt enkäten mer intresserade av politik och av att påverka. Enligt enkäten bedömer de även i högre utsträckning att de har stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer och de verkar vara mer säkra på hur man går tillväga för att påverka.

Enkäten pekar på två samlingspunkter – fysiska och virtuella – som kan vara lämpliga fora för organiserandet av ungdomsinflytandet i Vantör. En av samlingspunkterna är föreningarna då fyra av fem elever i årskurs 8 har varit med i någon förening. En annan samlingspunkt är Internet. Av de svarande i årskurs 8 uppger 62% att de surfar på nätet varje dag.

Intervjustudie med unga arbetslösa

Inom ramen för projektet LUPP genomfördes en kvalitativ studie i form av en magisteruppsats på Sociologiska institutionen, Stockholms universitet. I denna görs djupintervjuer med sex personer i ålder 19-22 boende i Vantör. Intervjupersonerna har det gemensamt att de är eller har varit arbetslösa någon gång under de senaste sex månaderna. Syftet med uppsatsen är att föra en diskussion kring olika former och förutsättningar för politiskt deltagande bland målgruppen.

Påverkansformer de intervjuade kan tänka sig att delta i är demonstration och fora för dialog med politiker. Påverkansformer vilka är mindre ”förpliktigande” vad gäller partipolitisk tillhörighet, arbetsinsats och regelbundenhet uppfattas som mer intressanta och möjliga än t ex deltagande i politiska partier och organisationer. Intervjupersonerna ställer krav på konkret delaktighet, direkt kontakt, respons och synbara resultat.

De påverkansformer som uppfattas som minst intressanta och möjliga förefaller vara att chatta eller maila politiker, skriva insändare samt att delta i olagliga aktioner. Dessa uppfattas antingen som för extrema eller som för långsamma och indirekta. Däremot framhålls olika chattforum på Internet som viktiga och effektiva för politisk diskussion och organisering medborgare emellan.

Resultatet visar att det finns ett intresse bland intervjupersonerna för att delta i enskilda sakfrågor som knyter an till den egna livssituationen, till det lokala och till det vardagliga. Detta i motsats till ett engagemang kopplat till hela det partipolitiska åsiktspaketet. Faktorer som bl a kunskap, tid, medborgerliga färdigheter, språk och tillgång till ”rätt kontakter” upplevs av intervjupersonerna som hinder för delaktighet. Det förefaller även finnas en koppling mellan tidigare upplevelser av deltagande å ena sidan och intresset för deltagande samt synen på de egna påverkansmöjligheterna å andra sidan.

Ungdomstidning

Inom ramen för projektet LUPP utarbetades också en tidning där elever från Vantör och från Kärretorps mediaprogram skriver om enkätresultaten utifrån sina perspektiv och erfarenheter. Artiklarna behandlar ungas syn på politik och samhällsfrågor, vad man

som elev kan göra för att påverka sin vardag, hur man går tillväga för att åka på ungdomsutbyte och om killar har lättare för att ”ta plats” än tjejer. En rektor och en politiker från Vantör intervjuas angående deras syn på skolan och på ungdomspolitiken.

MÅL

Målet med följande åtgärder är att öka förutsättningarna för dialog mellan unga, stadsdelsnämnd och förvaltning. Åtgärderna syftar till att skapa olika fora för en sådan dialog.

ÅTGÄRDER

? Att genomföra ett demokratikonvent.

Denna åtgärd gäller under förutsättning att nämnden fattar beslut i enlighet med förvaltningens förslag i ärendet ”Demokratikonvent i Vantör” (Dnr 015-250/2005) vid nämndens sammanträde den 16 juni 2005.

Enligt enkätresultatet tycker majoriteten av ungdomarna att det är viktigt att unga och beslutsfattare träffas och diskuterar viktiga frågor. Men en regelbunden form för inflytande verkar dock inte vara det primära. Även den kvalitativa intervjustudien pekar på att en direkt dialog med politiker är en form som skulle kunna öka ungas inflytande.

Ett demokratikonvent är ett forum för direkt dialog mellan elever, beslutsfattare och föreningar. Demokratikonventet föregås av en process i de deltagande klasserna där eleverna funderar över vilka saker de vill förändra. Medverkande i konventet är, förutom elever, stadsdelsnämnd, förvaltning och föreningar i Vantör. På plats ska de olika aktörerna, genom lämpliga metoder, träffas och samtala, hitta allianser och göra konkreta planer för hur varje förändringsprojekt ska bli verklighet. Syftet är att eleverna ska växa i kunskapen om hur man når förändring tillsammans med andra.

Av enkätresultatet framgår som nämnts att det finns en osäkerhet bland de unga ifråga om hur de ska gå tillväga för att påverka. Innan konventet kommer därför medverkande skolklasser erbjudas utbildning i olika påverkansmetoder såsom hur man startar en förening, lobbying, kontakt med media, vägar att påverka genom förvaltningen etc.

Ansvarig för samarbetet med Hyresgästgästföreningen Syd-Ost, som genomför Demokratikonventet, är Strategi- och planeringsavdelningen.

? Att utforma kanal för ungas synpunkter och information mellan skola/fritidsgård och nämnd. Kontaktungdomar träffar kontaktpolitiker minst en gång varje termin.

Elevråd, SO-lärare och elevrådsansvariga framhåller vikten av att elevråden får reellt inflytande och kunskap över vilka områden de har möjlighet att påverka. Som en ytterligare form för ungdomsinflytande, som bygger på direkt dialog mellan elever och politiker, ska elevrådets funktion och ställning i stadsdelsområdet stärkas.

Varje elevråd utser kontaktungdomar som en gång per termin träffar kontaktpolitiker för ungdomsfrågor. Syftet med träffarna är att framföra synpunkter från eleverna i den egna skolan. Det är viktigt att den politiska beslutsprocessen tydliggörs så att eleverna vet när de ska få respons på sina synpunkter och så att de får kunskap om vilka frågor de kan påverka. Denna kanal kan också användas för att sprida information från stadsdelsnämnd och förvaltning till elevråden.

Även demokratigruppen på Rågsveds fritidsgård kan utse representanter till dessa träffar. Samma inriktning som ovan ska i så fall gälla för Demokratigruppen.

Ansvarig för att ovanstående träffar fullföljs är preventionssamordnaren inom Individ- och familj.

? Att undersöka förutsättningarna för utvecklande av chatt för politisk debatt och organisering.

Enkätresultatet pekar på att Internet och föreningar är lämpliga samlingspunkter för organisering av ungdomsinflytandet i Vantör. Majoriteten av ungdomarna surfar på nätet varje dag och fyra av fem elever i årskurs 8 har någon gång varit medlem i en förening.

En knapp tredjedel eller mer svarar i enkäten att de kan tänka sig att chatta eller debattera politik på nätet. Av de kvalitativa intervjuerna framgår att chatta eller maila politiker framstår som en alltför långsam och indirekt form för inflytande men att olika chattforum för organisering av medborgare emellan uppfattas som ett viktigt och effektivt sätt att påverka. Hemsidan för fritidsgårdarna och parklekarna i Vantör, www.southwest.nu har redan lokal förankring och kan eventuellt utvecklas till ett sådant forum.

Ansvarig för att undersöka förutsättningarna för ovanstående är Fritiden.

UPPFÖLJNING

Åtgärderna följs upp i tertiärrapporter och i verksamhetsberättelsen. Ansvarig för detta är Strategi- och planeringsavdelningen.

BILAGOR

1. *Ung Vantör 20004*, rapport över enkätresultatet i projektet LUPP
2. *Unga människor om politik, politiskt deltagande och möjliga deltagarformer - Intervjuer med unga människor i Vantör*, kvalitativ intervjustudie i form av D-uppsats, Stockholms universitet.
3. *Ung Vantör – en röst inifrån*, tidning utarbetad av elever från Vantör och från Kärrtorps mediaprogram